

**JESSE
FREDERIK**

**ZO
HADDEN
WE**

**HET
NIET
BEDOELD**

DE TRAGEDIE ACHTER
DE TOESLAGENAFFAIRE

*de
Correspondent*

Tienduizenden families werden vermalen door de overheid. Relaties liepen op de klippen, banen raakten verloren, levens werden verwoest. In wat bekend kwam te staan als de toeslagenaffaire werden jaren aan kinderopvangtoeslagen teruggevorderd. Met desastreuze gevolgen.

In een thriller van een reconstructie laat onderzoeksjournalist Jesse Frederik zien hoe de toeslagenaffaire tot stand kwam en tot de val van het kabinet kon leiden. De ontluisterende conclusie: vrijwel iedereen – ministers, Kamerleden, ambtenaren, journalisten – deed wat je van ze zou verwachten, en juist daardoor liep alles mis.

–

Jesse Frederik (1989) is onderzoeksjournalist bij *De Correspondent*. In 2015 schreef hij met Rutger Bregman *Waarom vuilnismannen meer verdienen dan bankiers*, waarvan ruim 30.000 exemplaren werden verkocht.

© 2021 Jesse Frederik

Omslagontwerp: Stella Grabarić & Martijn van Dam

Art direction: Harald Dunnink

Illustratie auteur: Cléa Dieudonné

Redactie: Harminke Medendorp

Eindredactie: Andreas Jonkers

Correctie: Annelieke Tillema

Zetten: Frank August

Productie: Floor von Dülmen Krumpelmann

ISBN 9789083078922

NUR 320

www.decorrespondent.nl

Dit boek is een uitgave van journalistiek platform *De Correspondent*. Wil je vrijblijvend kennismaken? Ga naar corr.es/jf20 en ontvang elke zaterdag een gratis artikel in je inbox!

INHOUD

[Een woord vooraf](#)

[DEEL I](#)

[DE VERGETEN VOORGESCHIEDENIS](#)

- [1. De verveelde ezeler, de oranje pinpas en de verbaasde staatssecretaris](#)
- [2. De goeden zullen onder de kwaden lijden](#)
- [3. Toen de Belastingdienst 'facilitators' ging 'pesten'](#)
- [4. De hardvochtige wet en het schandaal met De Appelbloesem](#)
- [5. Het spelletje, niet wat er op het spel staat](#)
- [6. De teamleider van afdeling Uitval/Uitworp heeft een plan](#)

[DEEL II](#)

[DE BOM ONTPLOFT](#)

- [7. De mail waar het allemaal mee begon](#)
- [8. Een sleutelfiguur in de toelagenaffaire: Eva González Pérez](#)
- [9. 'Een racistische jacht op onschuldige burgers'](#)

[DEEL III](#)

[DE PILAREN VAN DE MACHT: MINISTERIE, PERS, PARLEMENT EN RECHTSPRAAK](#)

- [10. De Koude Oorlog tussen het ministerie en de Belastingdienst](#)
- [11. Tegels lichten](#)
- [12. Als de Raad van State 180 graden draait](#)

[DEEL IV](#)

[ALS DE WAARHEID TE COMPLEX BLIJKT](#)

[13. De spijkerharde conclusies van de commissie-Donner](#)

[14. Hoongelach vanaf de tribune](#)

[15. De jacht op de staatssecretaris](#)

[DEEL V](#)

[DE EINDELOZE NASLEEP](#)

[16. De rek is eruit](#)

[17. Compensatie voor iedereen](#)

[18. Aangifte tegen de eigen Belastingdienst](#)

[19. En ook de herstelregeling loopt vast](#)

[*Epiloog*](#)

[*Een woord achteraf*](#)

[*Bronnen*](#)

EEN WOORD VOORAF

Deze reconstructie van de kinderopvangtoeslagenaffaire is gebaseerd op duizenden pagina's aan rapporten, verslagen, evaluaties, notulen, mailverkeer en andere stukken. Veel documenten zijn boven tafel gekomen door een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) van mijzelf en anderen. Daarnaast heb ik vele (achtergrond)gesprekken gevoerd met betrokken politici, ambtenaren, rechters en ouders.

Alle beweringen zijn gestaafd aan de hand van meerdere bronnen en documenten. Waar mogelijk noem ik mijn bronnen in de tekst of in de eindnoten. In sommige gevallen moet ik mijn bronnen beschermen. De namen van alle bronnen zijn bekend bij mij en de hoofdredactie van *De Correspondent*.

Onze maatschappelijke problemen worden steeds ingewikkelder, tegelijkertijd snakken we naar steeds simplistischere verhalen over die problemen. Een nationaal drama als de kinderopvangtoeslagenaffaire verorberen we het liefst als een *whodunit*, met een schurk in de hoofdrol, in plaats van een aaneenschakeling van handelingen door mensen die vaak vanuit de beste bedoelingen opereerden, hoezeer ze ook faalden.

De werkelijkheid is vaak tragisch: wie inzoomt op de details van de kinderopvangtoeslagenaffaire ziet een complexe samenloop van omstandigheden met onbedoelde consequenties.

Daarmee wil ik niet zeggen dat er niet zoiets bestaat als verantwoordelijkheid: die is er wel. Er zijn veel mensen die het beter hadden moeten doen.

Maar wie werkelijk wil begrijpen waarom het zo kan lopen, moet niet alleen vragen: *wie* heeft het gedaan? Maar ook: *waarom* is het zo gegaan? Dit boek probeert daar een antwoord op te geven.

DEEL I

**DE VERGETEN
VOORGESCHIEDENIS**

**DE VERVEELDE EZEL, DE
ORANJE PINPAS EN DE
VERBAASDE
STAATSSECRETARIS**

Een verveelde ezel sleept een hooiwagen door een besneeuwd Bulgaars gehucht. Het is het voorjaar van 2013 en staatssecretaris Frans Weekers (Financiën, vvd) zit achter een laptop als de makers van het tv-programma *Brandpunt* hem de beelden tonen. Hij schudt zijn hoofd en doet zijn best verbeten te kijken. ‘Schokkend’, zegt hij. ‘Ronduit vreselijk.’

Een cameraploeg van *Brandpunt* is naar Ivanski in Bulgarije getrokken om een schandaal aan het licht te brengen. Busladingen Bulgaarse dorpelingen belagen Nederlandse gemeentebalies met valse huurcontracten en neppe arbeidsovereenkomsten. Ze schrijven zich in als inwoner, openen een bankrekening, en ontvangen vervolgens tienduizenden euro’s aan Hollandse huur-, zorg- en kinderopvangtoeslag.

Een man met hangsnor legt het uit voor de camera. ‘Iedereen kent me als de pinautomaat’, zegt hij. Omstanders beginnen te lachen. De ‘pinautomaat’ wappert met twee oranje ING-pasjes.

‘Ik heb er dit huis van gekocht’, vertelt een andere Bulgaar trots. De camera draait richting een vervallen opstal. Een varken wandelt het beeld in.

De hooiwagen – de ezel gaf er inmiddels de brui aan – ligt plots vol met enveloppen uit Nederland. Vijf Bulgaarse dorpelingen wroeten door de papierzooi.

‘Heel Bulgarije, de hele wereld vraagt toelagen aan en krijgt geld’, merkt een vrouw buiten beeld droogjes op.

WAT WIST DE STAATSSECRETARIS?

DEN HAAG, TWEDE KAMER, DINSDAG 23 APRIL 2013.

Kamerlid Helma Neppérus (vvd) mag de eerste vraag stellen tijdens het wekelijkse vragenuur. Ze verwijst naar de *Brandpunt*-uitzending met de verveelde ezel. ‘Mijn fractie is diep geschokt’, zegt ze. ‘Wat gaat de staatssecretaris doen?’

Weekers van Financiën vindt de reportage ook schokkend, maar hij heeft goed nieuws. De FIOD, de fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst, is al meer dan een jaar bezig met precies deze Bulgaarse fraudezaak. De ronselaars die het grootste deel van het geld opstreken zijn gisteren

opgepakt én er is een politierapport geschreven met aanbevelingen die nu worden uitgevoerd.¹

Fraude gezien, daders gepakt, hervorming verricht – Nederland werkt!

Op de avond van de *Brandpunt*-uitzending zendt ook *RTL Nieuws* een item over fraude met toeslagen uit. *RTL*-journalist Siebe Sietsma is dan al maanden in het bezit van een politierapport waaruit blijkt dat de Nederlandse opsporingsdiensten de Bulgaren in de smiezen hadden. Sietsma bericht al jaren over adresfraude, hij kent het onderwerp, en heeft een week eerder enkele interviews voor een toekomstige reportage over de Bulgarenfraude geschoten. Na het zien van de trailer van *Brandpunt* heeft hij het item snel afgemaakt. Sietsma brengt het rapport als groot en zorgwekkend nieuws.

Het is precies dit politierapport waar Weekers naar verwijst in de Kamer, maar de staatssecretaris brengt het een stuk zonniger dan Sietsma.

De volgende dag, op 22 april, maakt Sietsma een vervolgitem, waarin hij vertelt dat het politierapport aanbevelingen doet om in de toekomst dit soort toeslagenfraude te voorkomen. ‘Toch blijven maatregelen uit’, besluit de journalist zijn *RTL*-reportage. ‘Weekers had al lang van de fraude kunnen, en misschien wel móéten weten.’ Kamerleden van *CDA* en *D66* hebben hem inmiddels laten weten vragen te gaan stellen aan Weekers. ‘En zo dreigen de Bulgaren een politiek probleem te worden voor de staatssecretaris.’²

SP-Kamerlid Paul Ulenbelt staat al een tijdje bij de interruptiemicrofoon te trappelen. ‘Wanneer wist de staatssecretaris van de Bulgarenfraude? De media zeggen dat het al lang bekend was’, aldus de parlementariër.

‘Voorzitter, van deze specifieke fraude was ik niet op de hoogte’, antwoordt Weekers. ‘Logisch’, vervolgt hij. ‘Want van specifieke fraudezaken wordt de staatssecretaris natuurlijk niet op de hoogte gesteld.’

Een onbevredigend antwoord, vindt Jesse Klaver (*GroenLinks*). ‘Dit is natuurlijk de centrale vraag, wat wist de staatssecretaris? Ik vraag de staatssecretaris om een brief voor vijf uur vanmiddag, waarin hij ingaat op deze vraag.’

De staatssecretaris oogt nogal verbaasd. ‘Ik heb zojuist antwoord gegeven, en het lijkt mij niet nodig deze antwoorden te herhalen in een brief’, zegt hij.

Steeds meer Kamerleden verzamelen zich nu achter de

interruptiemicrofoons: Carola Schouten (ChristenUnie), Wouter Koolmees (D66), Pieter Heerma (CDA). Allemaal met dezelfde vraag: wat wist Weekers over deze Bulgarenfraude en wanneer?

De Tweede Kamer verzoekt de staatssecretaris om een brief, de volgende dag, voor vijf uur.³

En die brief komt er ook. Weekers schrijft nog eens over het politierapport, dat dus besproken is met het ministerie van Binnenlandse Zaken, met de Belastingdienst, en toen nog met...⁴

Die avond brengt *RTL Nieuws* opnieuw een item van Siebe Sietsma: 'Weekers verhult grootschalige fraude met toeslagen.'⁵ Sietsma heeft het nog steeds over hetzelfde politierapport. Hij citeert daaruit: 'Een indicatie van de omvang van de fraude, landelijk gezien, lijkt niet te geven, maar lijkt zeer omvangrijk te zijn.' Ook haalt hij ambtenaren aan die op een intern internetforum van de Belastingdienst klagen dat al langer bekend is dat er makkelijk met toeslagen valt te frauderen.

GEVRAAGDE INFORMATIE IS 'DUSDANIG OMVANGRIJK'

DEN HAAG, TWEDE KAMER, DONDERDAG 25 APRIL 2013.

Het is nog vroeg op de dag als de regeling van werkzaamheden begint – het moment waarop de Kamer haar vergaderagenda vaststelt en waarop Kamerleden verzoeken om informatie kunnen indienen. Kamerlid Pieter Omtzigt (CDA) snelt naar het spreekgestoelte. Hij vraagt de staatssecretaris om een feitenrelaas over het politierapport: wie ontving het en wanneer, wat wisten de betrokken bewindslieden over de Bulgarenfraude, en wat is er met die kennis gedaan?

Wouter Koolmees (D66) wil die avond nog een debat. 'Gisteravond is via *RTL Nieuws* een hoop nieuwe informatie naar buiten gekomen waardoor deze zaak in een ander daglicht komt te staan', zegt hij. De Tweede Kamer eist een brief van de staatssecretaris voor zeven uur die avond, en wil dan debatteren, zo nodig de hele nacht.⁶

Om 18.50 uur stuurt Weekers die brief. Excuses voor het ongemak, schrijft hij, maar de gevraagde informatie is 'dusdanig omvangrijk dat het

kabinet het niet lukt om voor 19.00 uur uw Kamer volledig te kunnen informeren.⁷

Pieter Omtzigt voert het woord namens de gehele oppositie. 'Een schandalige flutbrief, en kennelijk wordt er een spelletje gespeeld', zegt hij. 'Wij willen graag weten: wist de staatssecretaris van dit soort fraude, kon hij het weten en wanneer is het hem meegedeeld?'⁸

Het debat wordt twee weken uitgesteld.

Wel verschijnt Weekers een week later al voor de camera's van *EenVandaag*. 'Ik wist het persoonlijk niet', zegt hij over de Bulgarenfraude. 'Maar het bredere fenomeen van identiteitsfraude was mij uiteraard wel bekend.'

En die ambtenaren dan, die zeiden dat de staatssecretaris het geweten moet hebben? 'Ik denk dat de emoties daar een rol hebben gespeeld.'

Pieter Omtzigt reageert gepikeerd. Hij twittert: 'Geen Weekers-brief, waar we een week op wachten? Wel optreden bij *EenVandaag*? Solliciteert hij ergens naar?'

Politiek verslaggevers retweeten het gretig. Die avond zit Omtzigt bij de talkshow *Pauw & Witteman*.

WEEKERS MOET WIJKEN

Het bruist van de ophef. De toeslagenfraude door Bulgaren wordt in de media niet in cijfers, maar in bijvoeglijk naamwoorden aangeduid. Grootschalige fraude.⁹ Omvangrijke fraude.¹⁰ Massale fraude.¹¹ Brutale fraude.¹² Columnist René Cuperus heeft het in *de Volkskrant* over 'de zelfmoord van de Nederlandse verzorgingsstaat'.¹³

Bendes van profiteurs, veelal van buitenlandse origine, zijn in Nederland op rooftocht, is de teneur. 'Weer een schandaal met toeslagen', broemt de bariton van RTL-nieuwslezer Roelof Hemmen. 'Dit keer verdwijnt er geld in Poolse zakken.'¹⁴ Drie maanden later blijken zelfs levenloze Polen zich te laven aan de Nederlandse schatkist. 'Dode Polen kregen toeslagen', zal RTL melden op basis van een Kamerbrief.¹⁵

De boodschap van de berichtgeving is duidelijk: de Bulgarenfraude is slechts het topje van de ijsberg. *NRC*, *NOS* en *EenVandaag* maken melding van maar liefst *anderhalf miljard* euro aan toeslagenfraude. Genoeg om een jaar

lang de daklozenopvang mee te bekostigen.

Columnisten buitelen over elkaar heen om de grenzeloze naïviteit van de staatssecretaris te omschrijven. 'Bij de liberalen heerst kennelijk een groot geloof in de oprechtheid van de mens', schrijft columnist Bert Wagendorp in *de Volkskrant*. 'Dat is op zich te prijzen, maar het kost wel klauwen met geld.'¹⁶ Opiniemaker Nausicaa Marbe adviseert in dezelfde krant dat 'een ambtenarenapparaat dat Oost-Europees lieg- en jatwerk tijdig door wil hebben een virulent wantrouwen jegens de mens moet koesteren'.¹⁷

De columnisten weten het zeker: Weekers heeft gefaald, weg met de staatssecretaris! 'Per dag lijkt Weekers meer op de blije echtgenoot die er als enige in het dorp niet van op de hoogte is dat zijn vrouw het al jaren met de bakker doet', schrijft columnist Bas Heijne in *NRC Handelsblad*.¹⁸ 'Blijft Weekers zitten, dan tekent dit kabinet zijn eigen doodvonnis', besluit Heijne.

**DE GOEDEN ZULLEN ONDER
DE KWADEN LIJDEN**

Staatssecretaris Weekers loopt door een kolkende menigte van journalisten met microfoons. 'Wie jukt er nu eigenlijk, u of uw ambtenaren?' roept een parlementair verslaggever.

Politiek journalisten hebben zich verheugd op dit Kamerdebat.¹⁹ 'De vertrouwenskwestie' ligt op tafel, en dat belooft spektakel. 'Misschien dat de grill wel even aangaat', blikkt Joost Vullings (NOS) handenwrijvend vooruit.²⁰ 'Weekers moet scoren', duidt Frits Wester (RTL). 'Maar hij komt wel met een achterstand de kleedkamer uit.'²¹

Vooraf van Kamerlid Pieter Omtzigt wordt door de politieke watchers veel verwacht.²² De pers noemt hem ook wel 'de Twentse terriër',²³ 'de pitbull' of 'de oppositiehengst'.²⁴ Omtzigt staat bekend als een soort parlementair onderzoeksjournalist. Als hij zich vastbijt in een dossier, dan mogen de ministeries vast overuren inboeken. Hij vraagt om feitenrelazen, actierelazen, briefwisselingen, documenten, notities, memoranda – hij vraagt, en vraagt, en vraagt tot de onderste steen boven is.

Die dag trapt Omtzigt het debat af.

'Voorzitter, wellicht mogen we de Bulgaren dankbaar zijn, want er gebeurt eindelijk iets.'

Het is dan nog een uur of vier 's middags. Aan de vooravond van het debat heeft Siebe Sietsma van *RTL Nieuws* opnieuw een 'intern document' naar buiten gebracht. 'Weekers hield rapport achter voor Kamer', kopt *RTL*.²⁵ Het rapport – dat vrijelijk beschikbaar was voor alle medewerkers van de Belastingdienst – geeft een overzicht van gerechtelijke uitspraken in fraudezaken met toeslagen. Omtzigt heeft na de uitzending getwitterd dat het 'een cruciaal document' is dat 'bewust achtergehouden' is. Kamerlid Koolmees heeft tegen *RTL Nieuws* gezegd dat het vertrouwen in de staatssecretaris nu 'tot een absoluut dieptepunt' is gedaald.

Welk nieuws de Kamerleden in dit rapport hebben aangetroffen, is onduidelijk. *RTL Nieuws* haalt uit het rapport cijfers aan over het aantal toeslagenfraudezaken. 'De Kamer had dit graag willen weten en heeft daar ook unaniem om gevraagd, maar Weekers heeft het dus niet opgestuurd',

meldt Sietsma in het nieuwsitem.

Weekers heeft een paar dagen eerder echter al een actueler cijfermatig overzicht van de toeslagenfraude aan de Kamer gezonden dan dit 'achtergehouden' rapport. Het interne document bevat een beschrijving van rechtszaken over verschillende vormen van fraude, vormen die Weekers al eerder in Kamerbrieven had beschreven.

Tijdens het debat lijken de Kamerleden het rapport overigens alweer vergeten. De ophef van een etmaal eerder is vervlogen, in plaats daarvan gaat alle aandacht naar een theorie die adjunct-hoofdredacteur Pieter Klein van *RTL Nieuws* deelt in zijn column op de site van *RTL*. 'Ik heb 1001 keer besloten om deze column niet te schrijven', aldus Klein. 'Maar ik ben het zat, de leugenachtigheid.'²⁶ Volgens Klein heeft Weekers het politieonderzoek naar de Bulgarenfraude in gevaar gebracht door het om niet even in te lichten over zijn interview aan *Brandpunt*. 'Alarmeerde Weekers het Openbaar Ministerie om te voorkomen dat de verdachten na de uitzending snel hun biezen zouden pakken?' schrijft Klein. 'Op grond van wat ik hoor: welnee. Hij deed niets.'

De Kamer omarmt deze theorie en gaat er bijna een uur op door. Vooral Pieter Omtzigt. 'Dus de opsporingsdiensten zijn volstrekt overrompeld doordat u een strafrechtelijk onderzoek op de televisie in gevaar hebt gebracht?' bijt hij de staatssecretaris toe. 'Zouden de opsporingsdiensten het niet heel fijn hebben gevonden als ze een telefoontje hadden gekregen van de staatssecretaris dat er 48 uur later een grote televisie-uitzending was?'

Een treintje van Kamerleden wisselt elkaar af achter de interruptiemicrofoon om Weekers door te zagen op dit punt. De zenuwachtige staatssecretaris staat te pezen op zijn antwoorden, tot hij halverwege het debat opeens een briefje krijgt overhandigd.

'Voorzitter', zegt hij triomfantelijk. 'Ik krijg zojuist het antwoord op de vraag. De persvoorlichtster heeft met de FIOD gedeeld dat ik in de uitzending zou zitten.' Dit is inderdaad 48 uur voor de uitzending gebeurd en de dag na de uitzending hebben spoeddoorzoekingen plaatsgevonden bij de verdachten.

De Tweede Kamer-camera brengt Pieter Omtzigt in beeld. Hij oogt alsof zijn mooiste knikker zojuist door zijn tegenstander het putje in is gerold.

VAN 'MINISTERIËLE ALGEMEENHEDEN' NAAR STOERE TAAL

De Tweede Kamer zat op een dwaalspoor, maar er was wel degelijk reden voor Weekers om tijdens het debat zenuwachtig te zijn.

Wat wilde namelijk het geval: het was de staatssecretaris door zijn eigen Belastingdienst afgeraden om mee te werken aan het *Brandpunt*-interview. Peter Veld, de directeur-generaal (oftewel: de hoogste baas van de Belastingdienst), had hem verteld over het strafrechtelijk onderzoek naar de Bulgarenfraude toen het interviewverzoek binnenkwam. Hij had Weekers geadviseerd er níét op in te gaan vanwege het lopende onderzoek. En als hij dat toch zou doen, kon hij het voor de camera beter houden bij ministeriële algemeenheden over fraude.

De afdeling Communicatie van het ministerie van Financiën was een andere mening toegedaan, en dus werd het advies van de directeur-generaal in de wind geslagen.

Op 19 april 2013 waren *Brandpunt*-presentator Aart Zeeman en zijn cameraploeg langsgesproken op het ministerie. Tijdens het voorgesprek stak de staatssecretaris een betoog over fraude af dat bol stond van de ministeriële algemeenheden. Tot Zeeman hem de beelden toonde van de verveelde ezel in Ivanski – Weekers schrok er zichtbaar van. 'Ik heb hem duidelijk gemaakt dat je niet wat algemeenheden kunt debiteren als je dit soort beelden ziet', herinnert Zeeman zich. 'Dat begreep hij.'

Weekers had toen even met zijn communicatieadviseur overlegd. Vervolgens was hij weer voor de *Brandpunt*-camera gaan zitten om de onsterfelijke woorden uit te spreken: 'Schokkend. Ronduit vreselijk.' Opeens geen ministeriële algemeenheden meer, maar stoere taal over fraudebestrijding: 'U mag van mij aannemen dat wij binnen de wettelijke mogelijkheden alles doen, maar dat is niet voldoende. Ik vind deze beelden echt schokkend, en ik ga met de Kamer graag in gesprek om dit systeem te veranderen.'

Terug naar het debat in de Tweede Kamer van 14 mei, waar de uren verstrijken en het treintje Kamerleden inmiddels door is geboemeld naar het volgende verwijt: de toeslagenfraude was al lang bekend, waarom is er

dan niets gedaan?

De staatssecretaris wijst de Kamer erop dat hij al in april 2011 een Kamerbrief schreef met een heel scala aan antifraudemaatregelen. Zo kunnen burgers straks niet langer kinderopvangtoeslag over het voorgaande jaar aanvragen.²⁷ Burgers mogen voortaan slechts één bankrekeningnummer opgeven om toeslagen op te ontvangen. Er is bovendien flink geïnvesteerd in de strafrechtelijke opsporing van fraude met toeslagen. En niet zonder resultaat: terwijl de FIOD in 2009 en 2010 nog 38 toeslagenfraudezaken behandelde, waren dat er in 2011 en 2012 al 219.

Natuurlijk wil Frans Weekers meer, net als de Kamer. Dat uitgerekend hij, die in zijn tijd als vvd-Kamerlid geen mogelijkheid onbenut liet om fraudebestrijding op de agenda te zetten, het verwijt krijgt soft te zijn tegen fraude – dat kan niet waar zijn. Voortaan, zo kondigt de staatssecretaris aan, zal de Belastingdienst met zogeheten ‘risicoprofielen’ werken en zullen burgers meer bewijsstukken moeten aanleveren voor ze in aanmerking komen voor toeslagen.

Maar, zegt hij daar meteen bij, besef dan wel wat dat betekent. Het is omstreeks tien uur 's avonds als de staatssecretaris de Kamerleden waarschuwt. ‘We nemen hier een nieuwe horde’, zegt hij. ‘De goeden zullen onder de kwaden lijden.’²⁸

Profetische woorden, zo zal later blijken.

0,006 PROCENT VAN ALLE TOESLAGEN

Wat staat er nu op het spel bij dit debat? Dat er weleens wordt gefraudeerd met toeslagen is op zichzelf even verrassend als dat er weleens een pak Knorr Wereldgerechten langs de zelfscankassa wordt gesjoemeld. In een systeem dat ieder jaar meer dan twaalf miljard euro rondpompt, zullen er wat euro's verloren gaan aan kwaadwillenden. De vraag is vooral: hoeveel euro's?

Tussen 2007 en 2013 blijken 805 Bulgaren voor zo'n vier miljoen euro aan onterechte toeslagen te hebben ontvangen.²⁹ In dezelfde periode werd er voor 68 miljard euro aan toeslagen uitgekeerd. Het Kamerdebat gaat dus om 0,006 procent van alle toeslagen.